

BỘ VĂN HÓA THỂ THAO VÀ DU LỊCH
TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI
Khoa Văn hóa Du lịch

Khóa luận tốt nghiệp

TIỀM NĂNG PHÁT TRIỂN DU LỊCH VĂN HÓA
TẠI LÀNG CỔ ĐÔNG NGẠC

Giảng viên hướng dẫn:

Sinh viên : Lê Thị Thùy

Lớp : VHDL 15C

Hà Nội, tháng 5 năm 2011

MỤC LỤC

LỜI NÓI ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài.....	6
2. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu của khóa luận.....	8
3. Mục đích nghiên cứu của khóa luận	8
4. Phương pháp nghiên cứu	9
5. Ý nghĩa của khóa luận	10
6. Bố cục của khóa luận.....	10

PHẦN NỘI DUNG

CHƯƠNG 1: KHÁI QUÁT VỀ DU LỊCH VĂN HÓA LÀNG CỔ

1.1. Làng Việt cổ đồng bằng Bắc Bộ.....	12
1.1.1. Khái niệm, nguồn gốc hình thành làng Việt cổ	12
1.1.1.1. Khái niệm “làng”	12
1.1.1.2. Nguồn gốc hình thành làng Việt cổ.....	15
1.1.2. Các loại hình và sự phân bố làng Việt cổ.....	17
1.1.3. Chức năng và đặc điểm của làng.....	19
1.1.3.1. Chức năng của ngôi làng.....	19
1.1.3.2. Đặc điểm của ngôi làng	20
1.1.4. Các thành tố của làng.....	21
1.1.4.1. Cảnh quan vật chất.....	21

1.1.4.2. Thiết chế làng và các hoạt động cổ truyền, thuần phong mỹ tục	25
1.1.5. Văn hóa làng Việt cổ khu vực đồng bằng Bắc Bộ	27
1.2. Du lịch văn hóa làng cổ	29
1.2.1. Khái quát về du lịch văn hóa.....	29
1.2.1.1. Du lịch văn hóa	29
1.2.1.2. Đặc điểm của du lịch văn hóa.....	31
1.2.1.3. Các loại hình du lịch văn hóa	33
1.2.2. Du lịch văn hóa làng cổ	34
1.2.2.1. Đặc điểm tài nguyên du lịch văn hóa làng cổ	34
1.2.2.2. Cơ sở hạ tầng du lịch.....	37
1.2.2.3. Nguồn nhân lực	38
1.2.2.4. Các đặc điểm khác.....	38
1.3. Môi quan hệ giữa du lịch văn hóa và làng Việt cổ	39
1.4. Tiểu kết chương 1	42
 CHƯƠNG 2: THỰC TRẠNG VỀ TIỀM NĂNG PHÁT TRIỂN DU LỊCH VĂN HÓA TẠI LÀNG CỔ ĐÔNG NGẠC, TỪ LIÊM	
2.1. Khái quát về làng cổ Đông Ngạc.....	44
1.2.1. Vị trí địa lý	44
1.2.2. Lịch sử hình thành và phát triển của làng cổ Đông Ngạc	45
1.2.3. Đặc điểm kinh tế - xã hội.....	46
2.2. Những tài nguyên du lịch văn hóa của làng Đông Ngạc.....	48

2.2.1. Nguồn lực di sản văn hóa vật thể	48
2.2.1.1. Đình làng Đông Ngạc	48
2.2.1.2. Chùa làng	51
2.2.1.3. Miếu thờ thổ thần	54
2.2.1.4. Văn chỉ Hội đồng	54
2.2.1.5. Nhà thờ họ	55
2.2.1.6. Các giá trị kiến trúc khác	60
2.2.2. Nguồn lực di sản văn hóa phi vật thể	61
2.2.2.1. Lễ hội đình làng Đông Ngạc	61
2.2.2.2. Phong tục tập quán	63
2.2.2.3. Các văn sách	66
2.2.2.4. Văn hóa ẩm thực	67
2.2.2.5. Truyền thống Khoa bảng	68
2.3. Thực trạng hoạt động du lịch văn hóa tại làng cổ Đông Ngạc	70
2.3.1. Các chủ trương chính sách phát triển du lịch của địa phương	70
2.3.2. Các tài nguyên du lịch	71
2.3.3. Xu hướng khách du lịch	71
2.3.4. Cơ sở vật chất kỹ thuật, hạ tầng	71
2.4. Đánh giá về tiềm năng phát triển du lịch văn hóa tại Đông Ngạc	73
2.4.1. Mặt mạnh	73
2.4.2. Hạn chế và nguyên nhân	74

2.5. Tiểu kết chương 2	75
-------------------------------------	-----------

CHƯƠNG 3: ĐỊNH HƯỚNG VÀ GIẢI PHÁP XÂY DỰNG LÀNG CỔ ĐÔNG NGẠC THÀNH ĐIỂM DU LỊCH VĂN HÓA

3.1. Định hướng phát triển du lịch văn hóa làng cổ Đông Ngạc	77
3.2. Một số giải pháp nhằm xây dựng Làng cổ Đông Ngạc thành điểm du lịch hấp dẫn	78
3.2.1. Quy hoạch, đầu tư du lịch tại làng Đông Ngạc	78
3.2.2. Bảo tồn, khai thác, quản lý các di sản tại làng cổ Đông Ngạc	80
3.2.3. Tăng cường phát triển cơ sở hạ tầng kỹ thuật phục vụ du lịch	82
3.2.4. Đào tạo, phát triển nguồn nhân lực phục vụ du lịch tại làng cổ	83
3.2.5. Xây dựng các chương trình du lịch về làng cổ Đông Ngạc	84
3.2.5.1. <i>Tour đến thăm làng cổ.....</i>	<i>85</i>
3.2.5.2. <i>Liên kết với các tuyến điểm du lịch</i>	<i>87</i>
3.2.6. Xúc tiến tuyên truyền quảng bá Du lịch làng cổ Đông Ngạc.....	88
3.2.6.1. <i>Tăng cường công tác tuyên truyền, giáo dục truyền thống.....</i>	<i>88</i>
3.2.6.2. <i>Giải pháp quảng bá du lịch làng cổ Đông Ngạc</i>	<i>90</i>
3.3. Một số khuyến nghị	94
3.3.1. Đối với cơ quan quản lý nhà nước	94
3.3.2. Đối với người dân địa phương	95
3.3.3. Đối với doanh nghiệp du lịch.....	95
3.4. Tiểu kết chương 3	96

KẾT LUẬN.....	97
PHỤ LỤC.....	99
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	105

LỜI NÓI ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Ngành Du lịch Việt Nam ngày càng phát triển, từng bước khẳng định được vị trí quan trọng của mình trong cơ cấu kinh tế. Thời gian qua các doanh nghiệp kinh doanh du lịch rất cố gắng để đa dạng hóa sản phẩm, nâng cấp chất lượng dịch vụ nhằm đáp ứng nhu cầu ngày càng tăng và cao của du khách. Thủ đô Hà Nội với lịch sử phát triển lâu đời - kinh đô của đất nước, lưu giữ được rất nhiều di tích, danh thắng. Hầu hết các di tích đã được đưa vào các chương trình du lịch, tham quan phục vụ du khách. Hà Nội - một thủ đô vừa hiện đại vừa mang những nét cổ kính, đến đây du khách được thăm quan tìm hiểu về một đô thị cổ, thành cổ và phố cổ. Và bên cạnh đó du khách còn được tìm hiểu về làng Việt cổ - nét đặc trưng, cái hồn của nền văn hóa Việt Nam ngay trong lòng Thủ đô hiện đại.

Làng Việt có một vị trí quan trọng trong phát triển du lịch văn hóa của Việt Nam hiện nay và trong tương lai. Ngày nay, do ảnh hưởng của quá trình đô thị hóa, hiện đại hóa, nhịp sống đô thị đang dần xâm nhập vào những ngõ ngách của làng quê Việt Nam, không gian truyền thống của nhiều ngôi làng bị phá vỡ, nền tảng và thiết chế văn hóa xưa, hiện giờ cũng đã có những đổi thay. Mặc dù vậy, những giá trị văn hóa truyền thống vẫn và sẽ không bao giờ bị mất đi. Mà ngược lại xã hội càng phát triển, khách du lịch nước ngoài đến Việt Nam càng nhiều, nhu cầu tìm hiểu “*cái hồn*” tạo nên diện mạo văn hóa Việt Nam càng tăng, nhu cầu trở về cội nguồn với những giá trị truyền thống của khách nội địa càng trở nên mạnh mẽ.

Vì vậy ngoài việc tổ chức tham quan các di tích lịch sử, các bảo tàng, nhà hát, thành cổ, khu phố cổ..., việc khai thác các làng Việt để đưa vào chương trình tham quan, du lịch văn hóa là rất cần thiết và hứa hẹn nhiều triển vọng.

Chỉ cách trung tâm Hà Nội 10km theo đường Yên Phụ và theo đường sông Hồng, làng Đông Ngạc - một trong những làng Khoa bảng nổi tiếng của Thăng Long xưa được coi là làng cổ thuần Việt với một quần thể di tích lịch sử văn hóa, kiến trúc cảnh quan có giá trị. Đây là làng Việt điển hình, là sự kết tinh rực rỡ về sự phát triển qua hàng ngàn năm của nền văn minh châu thổ sông Hồng mà may mắn còn bảo tồn được.

Nơi đây còn lưu giữ được những chiếc cổng làng, đình làng, chùa làng, đền miếu... với những nét rêu phong, những ngôi nhà lợp ngói vẩy hến thấp thoáng sau lũy tre hòa lẫn với cây đa, giếng nước, con đường làng lát gạch nghiêng (kết quả của những lần nộp cheo của các cô gái làng từ xa xưa khi đi lấy chồng) tạo nên vẻ đẹp mộc mạc, giản dị mà lại rất có hồn của làng quê Việt Nam xưa.

Có thể nói làng cổ Đông Ngạc mang trong mình nhiều giá trị văn hóa quý báu đã trở thành một bộ phận di sản quý giá của Thủ đô và có thể trở thành một điểm du lịch hấp dẫn giúp du khách tìm hiểu khám phá về lịch sử, văn hóa, kiến trúc của làng quê Việt Nam. Tuy nhiên, thực tế cho thấy việc khai thác các giá trị văn hóa của địa phương để phát triển du lịch gắn với bảo tồn các giá trị truyền thống đã được triển khai nhưng chưa tìm được hướng đi phù hợp.

Đồng thời việc nghiên cứu tìm hiểu tiềm năng phát triển du lịch văn hóa tại làng cổ Đông Ngạc sẽ góp phần làm phong phú các chương trình du lịch của Thủ đô, góp phần giải quyết phần nào khó khăn của các doanh nghiệp du lịch do thiếu sản phẩm mới độc đáo, hấp dẫn. Bên cạnh đó góp phần phát triển kinh tế

xã hội nông thôn theo hướng xây dựng nông thôn mới, hiện đại hóa nhưng vẫn bảo tồn được những giá trị truyền thống đặc trưng của ngôi làng cổ.

Xuất phát từ những lý do thiết thực trên, là một sinh viên Khoa Văn hóa Du lịch em đã chọn đề tài ***“Tiềm năng phát triển du lịch văn hóa tại làng cổ Đông Ngạc”*** làm khóa luận tốt nghiệp của mình.

2. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu của khóa luận

2.1. Đối tượng nghiên cứu

Du lịch văn hóa làng cổ của Việt Nam

2.2. Phạm vi nghiên cứu

- Nội dung: Khóa luận tập trung nghiên cứu đi sâu vào những giá trị văn hóa tiêu biểu của làng cổ, mà nó có ý nghĩa đặc biệt với sự phát triển du lịch của địa phương. Trên cơ sở nhìn nhận giá trị văn hóa làng cổ như những tài nguyên quý giá của du lịch, khóa luận sẽ đề xuất định hướng và giải pháp khai thác các giá trị đó để phát triển du lịch.

- Không gian: Địa bàn làng cổ Đông Ngạc, Từ Liêm, thành phố Hà Nội

- Thời gian: Số liệu và các tài liệu nghiên cứu được thu thập từ năm 2005 trở lại đây.

3. Mục đích nghiên cứu của khóa luận

- Tìm hiểu về các giá trị văn hóa, lịch sử, kiến trúc, phong tục, truyền thống của làng cổ Đông Ngạc để khai thác những nguồn tài nguyên đó phục vụ cho hoạt động du lịch.

- Đánh giá một cách tổng thể giá trị văn hóa du lịch làng cổ Đông Ngạc đồng thời giới thiệu đến khách du lịch một loại hình du lịch mới: Du lịch làng Việt cổ.

- Đề xuất định hướng và giải pháp khai thác tiềm năng du lịch để đưa làng cổ Đông Ngạc trở thành điểm du lịch văn hóa.

4. Phương pháp nghiên cứu

4.1. Phương pháp thu thập tư liệu, xử lý thông tin

Để phục vụ cho nghiên cứu về làng cổ Đông Ngạc người viết khóa luận đã tìm hiểu một số sách báo viết về làng Việt và làng cổ Đông Ngạc, tư liệu tại phòng Văn hóa thông tin xã Đông Ngạc và các sách, tư liệu do người dân tại làng cung cấp.

4.2. Phương pháp khảo sát thực địa

Để đưa ra những thông tin chính xác trong nghiên cứu, em đã đến làng Đông Ngạc khảo sát 5 buổi vào các ngày: 20/3/2011, 13/4/2011, 15/4/2011, 22/4/2011, 10/5/2011 để:

- Tìm hiểu hiện trạng không gian, cảnh quan, kiến trúc của làng.
- Khảo sát các di tích tại làng.
- Nghiên cứu các điểm di tích có thể đưa vào các chương trình du lịch.
- Khảo sát cơ sở hạ tầng phục vụ du lịch
- Tiếp xúc và gặp gỡ trao đổi thông tin với các bộ văn hóa xã và một số người dân địa phương.

4.3. Điều tra xã hội học thông qua: Phỏng vấn chuyên sâu

Người viết khóa luận đã tiến hành gặp gỡ và phỏng vấn một số người tại làng, cụ thể:

- Phỏng vấn cô Nguyễn Thị Thanh - trưởng phòng Văn hóa thông tin của xã Đông Ngạc để tìm hiểu các định hướng, chính sách của chính quyền địa phương cho hoạt động du lịch, các biện pháp bảo tồn tôn tạo di tích, gìn giữ truyền thống tốt đẹp.

- Tiếp xúc nói chuyện với bác Phạm Quang Đại, người đang giữ khá nhiều tư liệu về làng Đông Ngạc, để tìm hiểu lịch sử của làng, đình Vẽ và họ Phạm.

- Gặp bác Đỗ Quốc Hiến, người đang trông nom nhà thờ họ Đỗ, để tìm hiểu về lịch sử, kiến trúc nhà thờ họ Đỗ (được coi là ngôi đình thứ hai của làng Đông Ngạc).

5. Ý nghĩa của khóa luận

- Khóa luận hệ thống được những thông tin đầy đủ, chính xác, toàn diện về làng cổ Đông Ngạc, phân tích những tiềm năng phát triển du lịch văn hóa và những thực trạng về khai thác phát triển du lịch ở đây.

- Bằng kiến thức thu nhận được qua thực tế khảo sát, phân tích khóa luận em cũng đề xuất một số giải pháp khai thác những giá trị văn hóa truyền thống của để phát triển làng cổ Đông Ngạc thành điểm du lịch văn hóa.

6. Bố cục của khóa luận

Ngoài phần mở đầu, kết luận, phụ lục, khóa luận gồm có 3 chương:

Chương 1: Khái quát về du lịch văn hóa làng cổ

Chương 2: Thực trạng về tiềm năng phát triển du lịch văn hóa tại làng cổ Đông Ngạc, Từ Liêm

**Chương 3: Định hướng và giải pháp xây dựng làng cổ Đông Ngạc
thành điểm du lịch văn hóa**

Tài liệu tham khảo

1. Bùi Thiết, *Làng xã ngoại thành Hà Nội*, Nxb Hà Nội, 1985, 325 trang.
2. Bùi Xuân Đính, *Các làng khoa bảng Thăng Long - Hà Nội*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2010, 632 trang.
3. Lê Hồng Lý, Dương Văn Sáu, Đặng Hoài Thu, *Giáo trình quản lý di sản văn hóa với phát triển du lịch*, Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội, 2010, 150 trang.
4. Thu Trang, Công Thị Nghĩa, *Du lịch văn hóa ở Việt Nam*, Nxb Trẻ, Tp. Hồ Chí Minh, 2001, 206 trang.
5. Trần Thúy Diễm, *Văn hóa du lịch*, Nxb Văn hóa - Thông tin, 2010, 295 trang.
6. Trần Từ, *Cơ cấu tổ chức của làng Việt cổ truyền ở Bắc Bộ*, Nxb Khoa học Xã hội, Hà Nội, 1984, 132 trang.
7. Vũ Ngọc Khánh, *Làng cổ truyền Việt Nam*, Nxb Thanh Niên, Hà Nội, 2004, 231 trang.
8. Vũ Văn Luân, Phạm Quang Tảo, Nguyễn Văn Yên, *Văn hóa khoa bảng làng Đông Ngạc*, Nxb Thanh Niên, Hà Nội, 2001, 201 trang.
9. *Luật du lịch Việt Nam năm 2005*, NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2010.
10. *Lịch sử cách mạng xã Đông Ngạc huyện Từ Liêm - tp Hà Nội (1930 - 2010)*, Nxb Thống kê, Hà Nội, 2010, 340 trang.
11. *Đông Ngạc xã chí*, bản dịch.
12. *Phan tộc phả ký*, gia phả họ Phan làng Đông Ngạc, bản dịch.